

18.6.2021

Ruokavirasto
Kirjaamo
PL 200
00027 RUOKAVIRASTO
kirjaamo@ruokavirasto.fi

Lausunto Ruokaviraston ohjeluonnoksesta valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta

Viite: Dnro 6000/04.02.00.01/2020

Ruokavirasto on pyytänyt lausuntoa ohjeesta valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta. Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry (EHY ry) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja lausuu seuraavan.

Yleistä

Ohjeluonnos on selkeä ja on ilahduttavaa, että luonnoksesta löytyvät helposti linkit kaikkiin keskeisiin suunnittelussa tarvittaviin asiakirjoihin ja nettisivuihin.

Ohjeessa tulisi huomioida paremmin se, että kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset ovat siirtyneet käyttämään VATI-järjestelmää, jonka raportointiominaisuudet ovat kehittyneet viimeisen vuoden aikana. Ohjeessa voisi olla selkeämmin lähtökohtana, että elintarvikevalvontaviranomaiset käyttävät VATI-järjestelmän vuosisuunnitelmaraporttia osana valvontasuunnitelmaa.

Ohjeluonnokset kohdassa 1.1.1 (Toteutus ja säännöllinen seuranta) on mainittu, että valvontayksikkö huomioi VASUssa määritellyt strategiset tavoitteet sekä vaikuttavuuden ja tehokkuuden tunnusluvut.

Elintarvikevalvonnan osalta mittareiksi on mainittu ruokamyrkytysepidemioiden määrä (valtakunnallisesti), vakavat listerioositapaukset, Oiva-tarkastuksissa parhaimmat tulokset saavuttaneiden kohteiden osuus ja toimintaansa parantaneiden toimijoiden osuus. Mittareista kaksi ensimmäistä soveltuvat valvonnan vaikuttavuuden valtakunnalliseen tarkasteluun. Viimeinen mittari (toimintaansa parantaneiden osuus) ei ole vielä käyttökelpoinen, koska toimivaa raporttia sen käyttämiseksi ei VATI:ssa ole.

3 Resurssointi

3.1 Resurssien kohdennus ja priorisointi: tarkastusmäärät, muut viralliset toimet

Luonnoksen mukaan Ruokavirasto ohjeistaa tarkastustehokkuuden tavoitteeksi 130 tarkastusta elintarvikevalvonnan henkilötyövuotta kohden, mikä sisältää

18.6.2021

kaikki eri perustein tehtävät tarkastukset. VATI-järjestelmästä saatavan valvonnan toteutumisen vuosiraportin mukaan keskimääräinen toteutuneiden tarkastusten määrä elintarvikevalvonnassa vuonna 2020 on noin 73 tarkastusta toteutunutta henkilötyövuotta kohti. Vuonna 2019 vastaava luku oli noin 87. Vain muutamassa valvontayksikössä ylitettiin raportin mukaan sadan tarkastuksen raja, eikä yhdessäkään päästy ohjeluonnoksessa esitettyyn tavoitteeseen.

Tavoite on nykyisen elintarvikelainsäädännön painotukset huomioon ottaen liian suuri. Valvontahenkilöstön työaikaa pitäisi panostaa entistä enemmän toimijoiden neuvontaan ja kouluttamiseen sekä elintarvikepetosten selvittämiseen ja toimijoiden luotettavuuden arviointiin. Resurssien kohdentamisessa ei ole myöskään otettu huomioon uusien elintarvikehuoneistojen rekisteröintien ja niihin liittyviin lausuntoihin ja neuvotteluihin käytettävää aikaa. Vastaava koskee asiakasvalitusten, valvontapyyntöjen ja ruokamyrkytyspäilyjen ja –epidemioiden selvittämistä.

4 Valvontamenettelyt

4.1.1. Tarkastusten tavoite, sisältö ja toteutus

Ohjeluonnoksen mukaan kaikki Oiva-tarkastusohjeiden sisältämät asiat tarkastetaan vähintään kerran kolmen vuoden aikana, jos asiaa sovelletaan valvontakohteessa. Oiva-tarkastusohjeita on ilmoitettavien huoneistojen osalta 65 alakohtaa ja hyväksyttävien huoneistojen osalta vielä enemmän.

Vaativuudesta ei ole mahdollista toteuttaa varsinkaan kohteissa, joiden tarkastustiheys on kerran kolmessa vuodessa. Oiva-järjestelmän osalta olisi tarpeen arvioida, onko uusien tarkastettavien Oiva-rivien sijaan osa erikoislainsäädännön asioista tuloksellisempaa tarkastaa kohdennetuilla projekteilla, ainakin rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen kohdalla.

Mikä/mitkä olisivat soveltuvia ja toteutettavia mittareita ohjauksen, neuvonnan, viestinnän ja koulutuksen mittaamiselle?

VATissa on paljon erilaisia seurattavia suoritteita ja esimerkiksi neuvonnalle on oma suoritteensa. Nykyisten suoritteiden tarkemmat määrittelyt olisivat tarpeen, jotta niiden käyttö olisi yhdenmukaisempaa.

Lisäksi VYHAssa on erikseen kerätty tietoja mm. toimijoille pidetyistä tilaisuuksista ja niiden osallistujamääristä sekä tietoja esitutkintapyyntöistä. Nämä ovat hyviä mittareita, vaikka toistaiseksi niiden hyödyntäminen valtakunnallisesti on jäänyt epäselväksi.

Kunnan oma seuranta olisi koulutusten osalta jatkossakin riittävää eikä siihen ole tarpeen luoda valtakunnallisia mittareita.

18.6.2021

Miten ohjauksen, neuvonnan, viestinnän, koulutuksen mittaamisessa voidaan huomioida valvontayksikön oma-aloitteinen, tarkastusten ulkopuolella oleva toiminta? Millaisia mittareita tähän tarvittaisiin?

Osassa valvontayksiköitä on tarve saada VATlin mahdollisuus erilaisten käsittely- ja läpimenoaikojen mittaamiseen, jotta excel-seurannoista päästäisiin eroon. Ylipäättään VATlin raporttien luotettavuuden osalta on ollut epävarmuutta, kun luvut ovat ainakin aiemmin eronneet valvontayksiköiden omista seurannoista.

Myös Ilppa-ilmoituspalveluun on tarve saada laskuri tai raportti, jotta Ilpassa käsiteltyjen ilmoitusten määrää voi seurata. Lisäksi jatkossa on tarpeen seurata sairastumis- ja haittaepäilyilmoitusten (SaHa) määriä.

Valvontayksikön tehtäväksi voidaan myös antaa oman/omien mittareiden asettamisen ohjaukselle, neuvonnalle, viestinnälle ja koulutukselle, jolloin alueelliset erot voidaan paremmin huomioida yksikön toiminnassa. Onko malli toteuttamiskelpoinen?

Valvontayksiköillä on tarpeen olla mahdollisuus myös omien mittareiden käyttöön, jotta alueelliset erot ja valvontayksiköiden tarpeet voidaan huomioida.

EHY ry kiittää Ruokavirastoa mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Riikka Åberg
Johtokunnan puheenjohtaja

